

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 16. maj 2023

Sag 64/2022

Anklagemyndigheden

mod

S

(advokat Jane Ranum)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Københavns Byret den 10. februar 2022 (SS 1-26137/2021) og af Østre Landsrets 20. afdeling den 28. marts 2022 (S-516-22).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Hanne Schmidt, Henrik Waaben, Jan Schans Christensen, Jørgen Steen Sørensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

S har nedlagt påstand om, at det meddelte forsvarerpålæg ophæves, subsidiært at pålægget ophæves for så vidt angår bilag, der er tilvejebragt til brug for den sag, som sigtelserne mod ham angår, mere subsidiært at spørgsmålet om ophævelse af forsvarerpålæg hjemvises til Københavns Politi med henblik på en konkret vurdering af, hvilke af sagens bilag pålægget kan ophæves for.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse, subsidiært at spørgsmålet om forsvarerpålæg hjemvises til National enhed for Særlig Kriminalitet med henblik på, at politiet foretager en fornyet vurdering af, hvilke bilag pålægget skal gælde for.

Sagsfremstilling

Ved Københavns Byrets kendelser af 16. september 2021 blev S, S1 og S2 alle varetægtsfængslet in absentia, jf. retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og nr. 3, og retten udstedte europæiske arrestordrer for de pågældende, som alle befandt sig i X-land.

Af byrettens kendelse vedrørende S fremgår:

”Efter de foreliggende oplysninger, herunder navnlig dokumentationen for brugernavne på EncroChat, samt de dokumenterede chats med tekst og billeder, er der begrundet mistanke om, at S har gjort sig skyldig i den rejste sigtelse.

Under hensyn til, at anholdte befinder sig i X-land uden umiddelbar udsigt til at han vil returnere til Danmark, findes der bestemte grunde til at antage, at anholdte på fri fod vil unddrage sig forfølgningen i sagen.

Efter anklagemyndighedens oplysninger er de væsentligste efterforskningskridt mv., som forventes foretaget inden for den begærede frist, at udfinde medgerningsmænd.

Under hensyn til sagens karakter og de mange medgerningsmænd, herunder flere medgerningsmænd på fri fod, findes der bestemte grunde til at antage, at anholdte på fri fod vil vanskeliggøre forfølgningen, navnlig ved at fjerne spor, advare eller påvirke andre.

Herefter er betingelserne i retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og 3, opfyldt.

Thi bestemmes:

S skal fængsles.

Retten bemærkede, at S i medfør af retsplejelovens § 764, stk. 2, skal fremstilles i retten inden 24 timer efter, at den pågældende er indbragt her til landet.”

Sigtelsen angår handel med ikke under 20 kg kokain i forening med en fjerde person, S3.

Sagen udspringer af en større efterforskning mod et netværk vedrørende videreoverdragelse af store mængder kokain.

Den 28. september 2021 blev S1 og S2 anholdt af X politi. De er siden blevet udleveret til Danmark, hvor de sidder varetægtsfængslet. S3 er ligeledes varetægtsfængslet i Danmark.

S var på dette tidspunkt allerede varetægtsfængslet i X-land for drabsforsøg, hvorfor udleveringen af ham var udsat som følge af den verserende Xske sag. Han blev i efteråret 2021 i det Xske fængsel gjort bekendt med sigtelserne fra Danmark via en europæisk arrestordre.

Ved mail af 26. oktober 2021 meddelte Københavns Politi Ss beskikkede forsvarer, advokat Jane Ranum, et forsvarerpålæg. Af mailen fremgår:

”Vi har tidligere fremsendt følgende skrivelse til de andre forsvarer vedr. de anholdte i X-land. Eftersom du nu er blevet beskikket for S, får du den også.

Vi kan oplyse dig, at vi ikke ønsker, at du drøfter sagens materiale med din klient, før end han er udleveret til Danmark. Din klient er varetægtsfængslet på retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisikoen) ved i forening med 2 øvrige personer, som ligeledes er fængslet i X-land. Idet vi ikke er bekendt med, hvilke foranstaltninger de Xske myndigheder har iværksat i forhold til fængslingen af din klient, herunder hvorvidt der er iværksat besøgs- og brevkontrol og i hvilket omfang. Din klient bliver bekendt med sagens indhold når han kommer til Danmark, hvor i også vil få lejlighed til at drøfte sagen.

Det er min opfattelse, at situationen må sidestilles med udlevering af akter til personer fængslet i udlandet, og det har landsretten tidligere i flere tilfælde truffet afgørelse om ikke at udlevere akter.

Såfremt du ønsker at modtage landsrettens kendelse fremsender jeg den naturligvis til dig.”

Af mail af 27. oktober 2021 fra Københavns Politi til advokat Jane Ranum fremgår bl.a.:

”Det fremgår af retsplejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., at sigtede ikke underrettes om retsmøder, der afholdes med henblik på at opnå rettens forudgående kendelse om indgreb i henhold til kapitlerne 69-74 herunder fængsling. Herefter fremgår det af retsplejelovens § 748, stk. 2, 5. pkt., at ”Forsvareren må kun med rettens samtykke videregive oplysninger, han har modtaget i retsmødet”. Dette fremgår tillige af vedhæftede kendelse fra Østre Landsret afsagt 1. maj 2019 (TfK2019.968).

Jeg kan oplyse, at et sådant samtykke ikke er givet. Du må derfor ikke drøfte indholdet af retsmødet med din klient før end han er anholdt i Danmark. For så vidt angår sagens øvrige materiale kan jeg meddele, at der er et pålæg på alt materiale indtil din klient er udleveret til Danmark, hvorefter du naturligvis gerne må drøfte sagen med ham.

Du må naturligvis godt oplyse ham om de sigtelser som fremgår af EAW'en, hvis ikke du allerede har modtaget sigtelserne, så skal jeg eller ... nok sørge for, at du får dem.

Jeg kan oplyse vedr. begrundelsen for pålægget til at starte med henvisning til, at din klient er varetægtsfængslet på retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3 (påvirkningsrisikoen) ved i forening med 2 øvrige personer, som ligeledes er varetægtsfængslet in absentia og anholdt i X-land. Idet vi ikke er bekendt med, hvilke foranstaltninger de Xske myndigheder har iværksat i forhold til fængslingen af din klient, herunder hvorvidt der er iværksat besøgs- og brevkontrol og i hvilket omfang, så finder jeg, at det ikke er ubetænkeligt, at din klient oplyses om indholdet af sagen forud for evt. udlevering til Danmark. Jeg finder altså, at der er en risiko for, at din klient vil kunne samstemme forklaringer eller på andre måder påvirke sagen såfremt, at han bliver gjort nærmere bekendt med sagens indhold.”

Københavns Byret afsagde kendelse om pålægget den 10. februar 2022. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Rettens begrundelse og resultat

Udgangspunktet efter retsplejeloven er, at en sigtets forsvarer har ret til at gøre sin klient bekendt med politiets efterforskningsmateriale.

Dog gælder efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4 – i kapitel 66 med overskriften sigtede og hans forsvar – at hvis det er nødvendigt af hensyn til sagens opklaring, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring i retten.

Endvidere fremgår det af retsplejelovens § 748, stk. 1, 2. pkt., at en sigtet ikke skal underrettes om fx et retsmøde, hvor anklagemyndigheden fremsætter begæring om varetægtsfængsling in absentia. Efter retsplejelovens § 748, stk. 2, 5. pkt. må en forsvarer endvidere kun med rettens samtykke videregive oplysninger, som forsvareren har modtaget i retten. Til retsmødet i Københavns Byret den 16. september 2021 fik S beskikket en forsvarer, men retten gav ikke samtykke til, at forsvareren kunne videregive oplysninger modtaget i retten.

S er i denne sag sigtet for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, alvorlig narkokriminalitet, for indsmugling til Danmark, opbevaring og videreovergivelse af 20 kg kokain i forening med 3 andre personer. Efter det oplyste om efterforskningen af sagskomplekset – hvori sigtelserne mod S og de 3 medsigtede indgår – angår sigtelserne i sagskomplekset, nu i alt ... arrestanter, også overtrædelser af lovgivningen om euforiserende stoffer, herunder straffelovens § 191, af store mængder kokain. Efterforskningen af lovovertrædelserne i sagskomplekset har afdækket et større netværk af involverede, herunder rockerrelaterede personer, ligesom efterforskningen har vist, at der er ”tråde” til udlandet, blandt andet X-land. S er nu den eneste i sagskomplekset, der ikke er i Danmark. S er ikke på fri fod, men er frihedsberøvet i X-land. Det danske politi har ikke indflydelse på vilkårene for afviklingen af frihedsberøvelsen i X-land, herunder brev- eller besøgskontrol, af hensyn til efterforskningen af sagskomplekset i Danmark.

S er varetægtsfængslet in absentia ved København Byrets kendelse af 16. september 2021 i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, påvirkningsrisiko.

På denne baggrund er det nødvendigt af hensyn til sagens opklaring, at politiet har meddelt forsvareren det – generelle – pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet.

Det forhold, at bevisførelsen som oplyst af forsvareren i det væsentlige vil bestå i dokumentation fra EncroChat, hvilket også fremgår af den afsagte kendelse af 19. september 2021 fra Københavns Byret, kan ikke føre til et andet resultat, idet der også i den situation er risiko for påvirkning, herunder at samstemme eventuelle forklaringer.

Retten finder ikke, at det meddelte – generelle – forsvarerpålæg i en sag af denne karakter er uproportionalt. Retten har herved lagt vægt på, at S via den fremsendte udleveringsbegæring til X-land, EAW, er gjort bekendt med sigtelsen, ligesom retten har lagt vægt på, at S inden for 24 timer efter, han er ankommet til Danmark, skal fremstilles i grundlovsforhør, hvor han bliver gjort bekendt med baggrunden for sigtelsen. Det forhold, at der kan gå længere tid før, en udlevering til Danmark bliver aktuel, kan i denne sag på nuværende tidspunkt ikke føre til et andet resultat. Retten har

endvidere ikke fundet, at såvel den danske forsvarers eller den Xske forsvarers rådgivning i forbindelse med Ss udlevering til Danmark kan føre til et andet resultat.

Retten finder endvidere med samme begrundelser, at det er nødvendigt af hensyn til sagens opklaring, at det af politiet meddelte pålæg til forsvareren om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet, også omfatter de dokumenter, der alene har tilknytning til sigtelsen mod S, hvorfor forsvarerens påstand om en delvis ophævelse af det af politiet nedlagte forsvarerpålæg eller en hjemvisning ikke tages til følge.

Derfor

bestemmes:

De af den for S beskikkede forsvarer, advokat Jane Ranum, nedlagte påstande om, at forsvarerpålæg nedlagt af politiet i sagen helt eller delvis ophæves eller at spørgsmålet om ophævelse af forsvarerpålæg hjemvises til Københavns Politi med henblik på fornyet konkret vurdering af, hvilke af sagens bilag forsvarerpålægget kan ophæves for, tages ikke til følge.”

Advokat Jane Ranum kærede byrettens kendelse til Østre Landsret, der stadfæstede kendelsen den 28. marts 2022, idet landsretten var enig i byrettens resultat og begrundelsen herfor.

Den 18. juli 2022 blev dansk politi kontaktet af X politi, som oplyste, at en udlevering af S var godkendt. Han var blevet løsladt mod kaution og ville blive tilsagt til at møde i lufthavnen, når der forelå en godkendt rejseplan fra dansk politi. I henhold til godkendt rejseplan blev S tilsagt til at møde hos politiet i Y-by Lufthavn den 4. august 2022 kl. 18.00, men han mødte ikke op. Han er på nuværende tidspunkt på fri fod.

Retsgrundlag

Retsplejelovens § 729 a, stk. 4, lyder som følger:

”Stk. 4. Hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand, herunder til et vidnes sikkerhed, eller til efterforskningen af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under hovedforhandlingen.”

Bestemmelsen er en videreførelse af retsplejelovens § 745, stk. 4, der blev indsat ved lov nr. 243 af 8. juni 1978 med følgende ordlyd:

”Stk. 4. Hvis hensynet til fremmede magter, til statens sikkerhed eller til sagens opklaring eller tredjemand undtagelsesvis gør det påkrævet, kan reglerne i stk. 1 og 3 fraviges, eller politiet kan give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, han har modtaget fra politiet.”

Den del af lovforslaget, som angår §§ 745-754, byggede i det væsentlige på betænkning nr. 622/1971 om efterforskning i straffesager m.v. (Folketingstidende 1977-78, tillæg A, lovforslag nr. L 134, sp. 2361 f.).

Af bemærkningerne til lovforslagets § 745, stk. 4, fremgår bl.a. (Folketingstidende 1977-78, tillæg A, lovforslag nr. L 134, sp. 2386 ff.):

”Efter stk. 4 i udvalgets forslag kan bestemmelserne i stk. 1 og 3 fraviges, hvis hensynet til statens sikkerhed, sagens opklaring eller tredjemand gør det påkrævet. Politiet kan endvidere under tilsvarende betingelser give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, han har modtaget fra politiet.

...

I betænkning nr. 622/71, side 12, anfører udvalget, at det af hensyn til opklaringen i vidt omfang er nødvendigt, at de oplysninger, som politiet tilvejebringer, ikke kommer til den mistænkte kundskab i utide, således at han kan indrette sin forklaring efter denne viden. Opklaringen af straffesager kunne modvirkes, dersom forsvareren straks lod det kendskab til politiets materiale, som disse regler åbner ham adgang til, gå videre til sigtede. Dette gælder ikke mindst sager, hvor sigtede benytter sig af sin ret til at nægte at udtale sig til politiet. I visse sager kan også hensynet til statens sikkerhed føre til, at forsvareren ikke kan få del i den samme viden, som politiet har.

Den foreslåede udvidede adgang til aktindsigt og deltagelse i bevisoptagelse på efterforskningsstadiet må afbalanceres med disse hensyn

....

Justitsministeriet kan tiltræde udvalgets begrundelse for den foreslåede bestemmelse. Som nævnt i de almindelige bemærkninger bør der imidlertid udvises betydelig tilbageholdenhed med anvendelsen af disse undtagelsesbestemmelser. For at understrege dette foresloges det allerede i det tidligere fremsatte lovforslag, at indskrænkningerne i forsvarerens rettigheder kun skal kunne anvendes, når de nævnte hensyn *undtagelsesvis* gør det påkrævet.”

Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 436 af 10. juni 2003, hvor den del, som angår adgangen til at meddele forsvareren et tavshedspålæg, blev nyaffattet i § 745 a, der lød som følger:

”§ 745 a. Hvis det er nødvendigt af hensyn til fremmede magter, til statens sikkerhed, til sagens opklaring, til tredjemand eller til efterforskning af en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller som udgør en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har mod-

taget fra politiet. Pålægget kan udstrækkes, indtil tiltalte har afgivet forklaring under domsforhandlingen.”

Det overordnede formål med lovforslaget var at forbedre politiets efterforskningsmuligheder for at sikre en effektiv bekæmpelse af rockerkriminalitet og anden organiseret kriminalitet. Anvendelsesområdet for ændringerne var dog ikke begrænset hertil (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 218, s. 6701 f.). I de almindelige bemærkninger til lovforslaget pkt. 3.1.1.4 og 3.3.2.3 hedder det bl.a. (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 218, s. 6721 f. og 6730 f.):

”

3.1. Gældende ret

...

3.1.1.4.

...

Baggrunden for bestemmelsen i stk. 4 var, at der med § 745, stk. 1, skete en betydelig udvidelse af forsvarerens adgang til aktindsigt på efterforskningsstadiet. Det kan imidlertid af hensyn til bl.a. politiets fortsatte efterforskning være nødvendigt, at de oplysninger, som politiet tilvejebringer, ikke kommer til den mistænkte kundskab i utide, således at han kan indrette sin forklaring efter denne viden. Stk. 4 er derfor indsat for at skabe en balance mellem forsvarerens ret til aktindsigt mv. på den ene side og en række andre hensyn, som taler imod aktindsigt, på den anden side. Der henvises til betænkning nr. 622/1971, s. 43, samt til Folketingstidende 1977-78, tillæg A, sp. 2386. Bestemmelsen i stk. 4 giver adgang til at begrænse forsvarerens beføjelser på to måder: dels hvor aktindsigt *udelukkes*, fordi forsvarerens adgang til materialet afskæres midlertidigt, dels hvor forsvareren får aktindsigt, men hvor den pågældende får udtrykkeligt *pålæg* om ikke at videregive bestemte oplysninger. Den første undtagelse er således den mest vidtgående.

...

For så vidt angår tavshedspålæg må det antages, at et pålæg til forsvareren efter § 745, stk. 4, skal være konkret og individuelt begrundet, jf. eksempelvis Højesterets kendelse af 19. oktober 1998. I denne sag havde politiet meddelt forsvareren for den formodede bagmand i et større sagskompleks om indsmugling af kokain et generelt pålæg efter § 745, stk. 4, om ikke at videregive nogen af de oplysninger, som han modtog fra politiet. Ved kendelse af 12. november 1997 udtalte Københavns Byret om det generelle pålæg, at dette ikke kunne opretholdes i sin helhed. Byretten udtalte, at politiets adgang til at give pålæg efter retsplejelovens § 745, stk. 4, udgør en undtagelsesvis begrænsning i forsvarerens ret til at gøre klienten bekendt med efterforskningsmaterialet i sin helhed. Da pålægget ikke var konkret og individuelt begrundet, kunne pålægges ikke opretholdes i sin helhed. Østre. Landsret stadfæstede den 11. december 1997 byrettens kendelse i henhold til de af byretten anførte grunde. Højesteret stadfæstede den 19. oktober 1998 landsrettens kendelse.

Det må dog antages, at et pålæg efter § 745, stk. 4, kan være generelt og således omfatte alle oplysninger om en sag, herunder også oplysningen om at der verserer en sag, hvis pålægget er konkret og individuelt begrundet. Et pålæg til forsvareren om ikke at give sin klient underretning om, at der har været afholdt et retsmøde (eksempelvis i forbindelse med en indenretlig vidneforklaring) kan til sammenligning meddeles af retten efter § 748, stk. 6, og efter § 748, stk. 2, 3. pkt., kan et retsmøde om foranstaltninger i henhold til kapitlerne 69-74 afholdes uden, at forsvareren er til stede, jf. eksempelvis Højesterets kendelse af 10. marts 1997, som er gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1997, s. 705.

...

3.3. Justitsministeriets overvejelser

...

3.3.2.3.

...

Det foreslås tilsvarende, at anvendelsesområdet for at meddele forsvareren pålæg udvides i forhold til den gældende regel i § 745, stk. 4, således, at politiet kan give forsvareren pålæg, hvis det er "nødvendigt" af hensyn til eksempelvis tredjemand, jf. forslaget til § 745 a. Der stilles efter forslaget ikke krav om, at der foreligger hensyn, som gør det påkrævet med et tavshedspålæg - begrænsningen skal blot være nødvendig. Dette har sammenhæng med, at et tavshedspålæg må anses for en mindre indgribende foranstaltning end en undtagelse af materiale fra forsvarerens adgang til aktindsigt (hvor det foreslåede kriterium er "påkrævet"). Det følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at politiet ved vurdering af, hvilken form for begrænsning der skal gøres i forhold til forsvarerens adgang til aktindsigt, skal anvende den mindst indgribende foranstaltning. Det må imidlertid antages, at et pålæg kun sjældent vil være tilstrækkeligt til at sikre varretagelsen af et hensyn til fremmede magter eller statens sikkerhed.

Et pålæg efter § 745 a kan være generelt og således omfatte alle oplysninger om sagen, herunder at der verserer en sag. Det svarer til pålæg efter § 748, stk. 6, hvorefter retten ifølge retspraksis kan pålægge forsvareren ikke at underrette sin klient om, at der har været afholdt et retsmøde.

Det følger tillige af proportionalitetsprincippet, at et pålæg efter den foreslåede § 745 a skal begrænses mest muligt for så vidt angår de oplysninger, der omfattes af pålægget. Et generelt pålæg til forsvareren om ikke at videregive nogen oplysninger vedrørende sagen kan kun meddeles, hvor det på baggrund af en vurdering af sagens konkrete omstændigheder skønnes at være den eneste måde, hvorpå det pågældende hensyn kan varretages. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvor en person, der er mistænkt for særdeles alvorlig kriminalitet, fortsat er på fri fod trods langvarig eftersøgning på grundlag af en fængslingskendelse. I denne situation kan det være nødvendigt af hensyn til sagens opklaring at give den mistænkte beskikkede forsvarer et pålæg om ikke at videregive nogen oplysninger overhovedet til den mistænkte - herunder oplysning om, at der verserer en sag mod den pågældende. Når hensynet, der har begrundet pålægget, er bortfaldet, skal pålægget ophæves. I den anførte situation er det således ikke nødvendigt af hensyn til sagens opklaring at opretholde et så vidtrækkende et pålæg, når den sigtede eller tiltalte er blevet anholdt."

Af bemærkningerne til lovforslagets § 745 a fremgår bl.a. (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 218, s. 6747):

”Bestemmelsen er en videreførelse af den gældende bestemmelse om tavshedspålæg i retsplejelovens § 745, stk. 4, idet bestemmelsens anvendelsesområde dog foreslås udvidet således, at der kan meddeles forsvareren pålæg, hvis dette er nødvendigt af hensyn til eksempelvis fremmede magter eller statens sikkerhed - og ikke som i dag, hvor det skal være undtagelsesvis påkrævet.

...

Et pålæg efter § 745 a kan være generelt og således omfatte alle oplysninger om sagen, herunder oplysningen om at der verserer en sag. Det følger dog af det almindelige proportionalitetsprincip, at et pålæg skal begrænses mest muligt for så vidt angår de oplysninger, der omfattes af pålægget. Et generelt pålæg til forsvareren om ikke at videregive nogen oplysninger om sagen kan derfor kun meddeles, hvor det på baggrund af en vurdering af sagens konkrete omstændigheder skønnes at være den eneste måde, hvorpå det pågældende hensyn kan varetages.”

Bestemmelsen findes som nævnt nu i lovens § 729 a, stk. 4.

Anbringender

S har anført navnlig, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at opretholde det meddelte generelle forsvarerpålæg, som omfatter alle sagens oplysninger.

Det er det klare udgangspunkt, at en sigtet via sin forsvarer har ret til at gøre sig bekendt med det materiale, politiet har tilvejebragt til brug for sagen, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3 og 4.

Forsvarerpålægget er ikke tilstrækkeligt konkret og individuelt begrundet. Det er ikke godtgjort, at ethvert kendskab til sagen kan modvirke sagens opklaring.

Han har siden efteråret 2021 været bekendt med sagens eksistens og indholdet af de rejste sigtelser. Forsvarerpålægget kan derfor ikke begrundes i, at han ikke må gøres bekendt med, at sagen overhovedet eksisterer, og derved skulle få et motiv til at unddrage sig retsforfølgning. Det er en betydelig belastning for ham at have viden om, at han er sigtet i en så alvorlig sag. Der er opstået et anerkendelsesværdigt og naturligt behov for, at han kan få et nærmere kendskab til grundlaget herfor.

Da han kan få fuld aktindsigt straks efter ankomsten til Danmark, kan der ikke være et behov for forsvarerpålæg. Hensynet til hans behov for at kende baggrunden for sigtelserne bør efter

en samlet vurdering veje tungere end anklagemyndighedens ikke nærmere begrundede behov for at ”skærme” sagens beviser, indtil han er kommet til Danmark.

Efterforskning af straffesagen er nu langt fremskreden, hvorfor efterforskningsmæssige hensyn ikke længere tilsiger samme beskyttelse som i den indledende aktive efterforskningsfase. Desuden baserer sagen sig på udlæsning af EncroChat-data, hvorfor sagens beviser har en karakter, som er fikserede og vanskeligt kan kompromitteres.

Han risikerer at miste muligheden for at varetage sit forsvar ved f.eks. indhentelse af oplysninger, der fortabes, som tiden går, jf. artikel 6, stk. 3, i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention om retten til at få tid og lejlighed til at forberede sit forsvar. Det bør herved noteres, at sigtelserne angår strafbare forhold tilbage fra foråret 2020.

Der kan være et behov for, at han og hans danske advokat kan drøfte forholdet mellem den Xske sag og det danske politis ønske om at retsforfølge ham med hans Xske advokat.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at forsvarerpålægget er tilstrækkeligt konkret og individuelt begrundet ud fra sagens omstændigheder, og det er derfor med rette, at byretten og landsretten har opretholdt pålægget, ligesom der fortsat er grundlag for at opretholde det.

S er varetægtsfængslet in absentia på grund af bl.a. risikoen for påvirkning efter retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3. Der er derfor bestemte grunde til at antage, at han vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Sigtelserne mod S udspringer af en særdeles alvorlig og meget omfattende sag om organiseret narkokriminalitet efter straffelovens § 191, hvor det med betydelig politimæssig efterforskning er lykkedes at afdække et kriminelt netværk i et ellers lukket miljø. Netop den type efterforskning ligger i kerneområdet for retsplejelovens regler om forsvarerpålæg, der har til formål at sikre en effektiv bekæmpelse af organiseret kriminalitet her i landet.

På tidspunktet for byrettens og landsrettens kendelser var S frihedsberøvet i X-land i en X straffesag. I relation til begæringen om udlevering til den verserende straffesag i Danmark

måtte han betragtes som værende på fri fod, indtil der var indgået aftale om udlevering til Danmark.

Det er ikke lykkedes at få S udleveret til Danmark som planlagt, og han er derfor for tiden på fri fod. Risikoen for, at han påvirker efterforskningen af den danske straffesag, er derfor væsentligt forøget, siden byretten og landsretten afsagde kendelse om at opretholde forsvarerpålægget. Dette taler med betydelig styrke for at opretholde pålægget.

Efter forarbejderne til retsplejelovens § 729 a, stk. 4, er der hjemmel til at lade forsvarerpålægget være generelt og omfatte alle oplysninger i sagen, og i den forbindelse nævnes netop en situation som den foreliggende.

Ifølge retsplejelovens § 729 a, stk. 4, skal der foretages en afvejning af på den ene side hensynet til sagens opklaring og på den anden side pålæggets betydning for varetagelsen af sigtedes forsvar. Her må det indgå med betydelig vægt, at det generelle pålæg vil blive ophævet, så snart S er til rådighed for retsforfølgning i Danmark.

Sagens alder og efterforskningens stadie bør ikke tillægges vægt, idet fængslingskendelsen af 16. september 2021 ikke er ophævet. Der er stadig en påvirkningsrisiko.

Udlevering efter Rådets Rammeafgørelse af 13. juni 2002 forudsætter ikke samtykke. Ss Xske advokat skulle således alene påse, at betingelserne for udlevering i rammeafgørelsen var opfyldt, hvilket ikke kræver et nærmere kendskab til oplysningerne i sagen.

Der er ikke sket krænkelse af Ss rettigheder i henhold til Menneskerettighedskonventionens art. 6.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

S er sigtet for overtrædelse af straffelovens § 191, stk. 2, jf. stk. 1, 1. og 2. pkt., ved i forening med tre andre personer at have indsmuglet, besiddet og videreoverdraget ikke under 20 kg kokain. Den ene af de medsigtede blev varetægtsfængslet den 23. juni 2021, mens S og de to andre medsigtede den 16. september 2021 blev varetægtsfængslet in absentia, jf.

retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 1 og 3, idet de alle tre befandt sig i X-land. De to medsigtede blev efterfølgende anholdt i X-land, hvor S allerede var fængslet i en anden sag.

Københavns Politi meddelte i medfør af retsplejelovens § 729 a, stk. 4, den 26. og 27. oktober 2021 Ss forsvarer, advokat Jane Ranum, pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som hun har modtaget fra politiet, bortset fra sigtelserne, som fremgår af den europæiske arrestordre fra Københavns Byret.

De tre medsigtede er nu varetægtsfængslet i Danmark, hvorimod S er på fri fod, idet han i X-land var blevet løsladt mod kaution og udeblev i forbindelse med, at han skulle have været udleveret til Danmark.

Sagen angår for Højesteret, om der er grundlag for at opretholde Københavns Politis pålæg.

Retsplejelovens § 729 a, stk. 4

Efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4, kan politiet give forsvareren pålæg om ikke at videregive de oplysninger, som forsvareren har modtaget fra politiet, hvis det er nødvendigt af hensyn til bl.a. sagens opklaring.

Det fremgår af forarbejderne, at et pålæg efter retsplejelovens § 729 a, stk. 4, kan være generelt og omfatte alle oplysninger om sagen, herunder at der verserer en sag (Folketingstidende 2002-03, tillæg A, lovforslag nr. L 218, s. 6730 f.). Det fremgår endvidere, at det følger af proportionalitetsprincippet, at et pålæg skal begrænses mest muligt for så vidt angår de oplysninger, der omfattes af pålægget. Et generelt pålæg til forsvareren om ikke at videregive nogen oplysninger vedrørende sagen kan kun meddeles, hvor det på baggrund af en vurdering af sagens konkrete omstændigheder skønnes at være den eneste måde, hvorpå det pågældende hensyn kan varetages.

Det er anført i forarbejderne, at dette eksempelvis kan være tilfældet, hvor en person, der er mistænkt for særdeles alvorlig kriminalitet, fortsat er på fri fod trods langvarig eftersøgning på grundlag af en fængslingskendelse. I denne situation kan det være nødvendigt af hensyn til sagens opklaring at give den mistænkte beskikkede forsvarer et pålæg om ikke at videregive nogen oplysninger overhovedet til den mistænkte – herunder oplysning om, at der verserer en sag mod den pågældende. Når de hensyn, der har begrundet pålægget, er bortfaldet, skal på-

lægget ifølge forarbejderne ophæves. I den anførte situation er det således ikke nødvendigt af hensyn til sagens opklaring at opretholde et så vidtrækkende pålæg, når den sigtede eller tiltalte er blevet anholdt.

Forarbejderne må forstås således, at det bl.a. i sager af den omtalte karakter kan være nødvendigt at meddele et generelt pålæg om ikke at videregive nogen oplysninger vedrørende sagen. Et forsvarerpålæg skal imidlertid også i sådanne sager bygge på en vurdering af sagens konkrete omstændigheder. Højesteret finder, at forarbejderne må indebære, at politiet skal oplyse forsvareren om de nærmere omstændigheder, der medfører, at et generelt pålæg er den eneste måde, hvorpå det er muligt at varetage de hensyn, der begrunder pålægget. Sådanne oplysninger er også en forudsætning for, at retten kan tage stilling til, om betingelserne for at meddele og opretholde pålægget er opfyldt.

Den konkrete sag

Byretten og landsretten har opretholdt Københavns Politis pålæg med henvisning til navnlig, at S er sigtet i en sag om alvorlig narkokriminalitet om indsmugling, opbevaring og videreoverdragelse af 20 kg kokain i forening med tre andre personer, at politiets efterforskning har afdækket et større netværk af involverede, herunder rockerrelaterede personer, med forbindelser til udlandet, at S på daværende tidspunkt var frihedsberøvet i X-land, at dansk politi ikke havde indflydelse på vilkårene for afviklingen af frihedsberøvelsen i X-land, herunder med hensyn til brev- og besøgskontrol, og at der er risiko for påvirkning, herunder for afstemning af forklaringer, selv om bevisførelsen i det væsentlige vil bestå i dokumentation af udskrifter fra EncroChat.

Ss forsvarer har for Højesteret anført, at det ikke er godtgjort, at videregivelse til S af enhver oplysning, som hun har modtaget fra politiet, kan skade sagens opklaring. Efterforskningen af sagen er langt fremskreden, og S vil ikke kunne påvirke sagens beviser, der efter deres karakter er vanskelige at kompromittere.

Anklagemyndigheden har heroverfor henvist til, at S er sigtet i en særdeles alvorlig og omfattende sag om organiseret narkokriminalitet, at han nu er på fri fod, og at han kan vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre, hvis pålægget ikke opretholdes.

Anklagemyndigheden har ikke herudover nærmere konkretiseret, hvorledes S vil kunne vanskeliggøre forfølgningen i sagen, hvis han får kendskab til sagens oplysninger. Der er ikke for Højesteret oplysninger om den aktuelle status i sagskomplekset eller nærmere oplysninger om indholdet og karakteren af de beviser, som S ikke bør få kendskab til, herunder om betydningen af, at beviserne omfatter udskrifter fra EncroChat, som ifølge forsvareren er vanskelige at kompromittere.

Højesteret finder, at det ikke på det foreliggende grundlag er muligt at vurdere, om forsvarerpålægget kan opretholdes i sin helhed.

Højesteret finder herefter, at sagen i overensstemmelse med anklagemyndighedens subsidiære påstand bør hjemvises til National enhed for Særlig Kriminalitet med henblik på, at politiet foretager en fornyet vurdering af, hvilke oplysninger Ss forsvarer ikke må videregive, og nærmere begrunder, hvorfor det kan skade sagens opklaring, hvis oplysningerne videregives.

Thi bestemmes:

Spørgsmålet om forsvarerpålæg hjemvises til National enhed for Særlig Kriminalitet med henblik på, at politiet foretager en fornyet vurdering af, hvilke oplysninger Ss forsvarer ikke må videregive til ham.